

PROGRAM SOCRATES II./ERASMUS

Závěrečná zpráva ze studijního pobytu akademický rok 2007/2008

Tato zpráva musí být předána zahraničnímu oddělení Vaší domácí VŠ do 30 dnů po ukončení studijního pobytu.

Erasmus grant = finanční částka skládající se ze stipendia MŠMT a z grantu z prostředků programu Socrates II/Erasmus.

Jméno a příjmení studenta:	Jana Schmiedtová
Kontaktní adresa:	
Telefon:	
E-mail:	

Domácí VŠ:	Janáčkova akademie múzických umění Divadelní fakulta
Adresa:	Mozartova 1, Brno, 66215
Katedra/obor studia:	Divadelní fakulta – činoherní režie
Erasmus koordinátor:	Sylva Tománková, Jitka Kostelníková, Marie Káňová

Hostitelská VŠ:	Eskola Superior de Teatro a Cinema Web: http://www.estc.ipl.pt/
Adresa:	Av. Marques de Pombal, 22B 2700-571, Amadora
Katedra/obor studia:	Divadelní fakulta
Kontaktní osoba na katedře:	Prof. David Antunes
Erasmus koordinátor:	Abel Jupiter, Margarida Seraiva

Hostitelská země: Portugalsko		
Pobyt od: 18.9.2007	do: 15.2.2008	celkem měsíců: 5
Výše přiděleného grantu z programu Erasmus v EUR: 1665		

Příprava pobytu a přijetí hostitelské VŠ

1. Kde jste získal/a informace o programu Socrates/Erasmus a možnosti studia v zahraničí:
 zahraniční odd. domácí VŠ **ostatní studenti** hostitelská VŠ
 Internet jiný zdroj:
2. Po Vašem příjezdu na hostitelskou VŠ Vám byla nabídnuta:
 informační schůzka Welcome Event orientační program
 žádný program
3. Byl během Vašeho pobytu organizován další program pro Erasmus studenty:
 ano **ne**
4. Typ a cena zdravotního pojištění, které jste uzavřel/a:
Nejlevnější je se připojistit k platební kartě České spořitelny (300Kč/rok, pojištění platí vždy 90 dní od vstupu do cizí země) a doplatit si zbytek dní u pojišťovny (UNIQA – cca 650Kč).
5. Bylo uznáno Vaší hostitelskou VŠ: ano ne
Nic takového jako uznání pojištění neproběhlo.
6. Jak byste zhodnotil/a Vaši integraci na hostitelské VŠ mezi místní studenty:
stupnice 1 – 5 (1=výborná, 5=nedostatečná)
3
Studenti většinou dobře mluví anglicky a jsou velmi vstřícní.

Studium

1. V jakém jazyce probíhala výuka na hostitelské VŠ: angličtina, francouzština, portugalská
2. Byla Vám nabídnuta jazyková příprava před a během studijního pobytu:
 ano (během studia) ne
Je dobré se informovat o intenzivním jazykovém kurzu. Já jsem o něm nevěděla, ale proběhl.

Pokud ano, kdo pořádal přípravný jazykový kurz:
 domácí VŠ hostitelská VŠ
 jiná instituce: jiná vysoká škola v Lisabonu (Escola Superior Educacao de Lisboa)
3. Celkový počet týdnů jazykové přípravy: 30 hodin
4. Počet vyučovacích hodin za týden: 2
5. Popište způsob a systém výuky na hostitelské VŠ:

Velmi rozdílný systému v ČR! Delší vyučovací hodiny, pomalá výuka (pro nás až velmi pomalá), více lidí ve třídě, než je u nás zvykem. Celkově výuka na nižší vzdělávací úrovni. Hodně to připomíná systém středních škol – i náplní výuky i přístupem ke studentům. Velký přínos stáže tkví v oblasti znovunalezení optimismu a pozitivismu v životě.

6. Skládal/a jste na hostitelské VŠ zkoušky/zápočty:
 ano **ne**
7. Byl při uznávání studijních povinností použit ECTS:
 ano **ne**
8. Bude Vám studium v zahraničí uznáno domácí VŠ:
 ano **ne**

Ubytování

1. Typ ubytování:
 studentská kolej pokoj v domě místní rodiny
 byt/dům s dalšími studenty hotel/ubytovna
 další:
2. Kdo Vám pomohl se zajištěním ubytování:
 hostitelská VŠ přidělila kolej zahraniční oddělení domácí VŠ
 studentská ubytovací kancelář **přátelé** soukromý trh
 další:

Pozor: hostitelská VŠ se naprosto nestarala o ubytování! Spíše naopak! Koleje díky neustálé dovolené Erasmus koordinátora nebyly „omylem“ přiděleny ani jednomu zahraničnímu studentovi.

3. Cena ubytování (za měsíc v EUR): 245 EURO za samostatný pokoj v centru města.
5. Spokojenost s ubytováním: *stupnice 1 – 5 (1=výborná, 5=nedostatečná)*
3 – výborná poloha a spolubydlící, špatná kvalita a nezodpovědní majitelé
6. Vybavenost ubytování (povlečení, kuchyňské nádobí, pračka atd.):
stupnice 1 – 5 (1=výborná, 5=nedostatečná)
3-4

Stravování

1. Možnosti stravování:
 studentská menza bufet **restaurace**
 vlastní příprava další:

Na VŠ je velmi dobrá studentská menza, kde za bezkonkurenční 2 EURA dostanete skvělý oběd, každý den mají dobré jídlo i pro vegetariány!

2. Průměrné náklady na stravování/den: tak okolo 5 – 7 EURO

3. Hodnocení stravování ve studentské menze:
dle stupnice 1 – 5 (1=výborná, 5=nedostatečná)
1
4. Průměrná cena stravování/den ve studentské menze:
dle stupnice 1 – 5 (1=výborná, 5=nedostatečná)
1

Doprava

1. Možnosti dopravy do místa studia + hodnocení:
dle stupnice 1 – 5 (1=výborná, 5=nedostatečná)
 autobus vlak osobní automobil
 letadlo2 další:
 Cena jednosměrné/obousměrné jízdenky Vámi zvoleného způsobu přepravy:
 Letenka tam a zpět cca 7 000, kupováno dost dopředu a přes internet. Dneska ale už od Lisabonu lítá nízko-rozpočtová skyeurope, takže ceny může být i poloviční.
2. Možnosti dopravy v místě studia + hodnocení:
dle stupnice 1 – 5 (1=výborná, 5=nedostatečná)
 autobus4 **tramvaj**3 trolejbus
 jízdní kolo **další: metro**...1
 Cena jednosměrné/obousměrné jízdenky Vámi zvoleného způsobu přepravy:
 Jednosměrná jízdenka na jednu zónu 75 centů, na dvě zóny 1,05 EURA.
 Pozor neexistují zde jízdní řády a když ano, tak stejně nejsou dodržovány.
 Viz poslední kolonka, kde zmiňuji Viva kartu.

Přístup k informačním zdrojům

1. Přístup do knihoven: **ano** ne
úroveň jejich služeb *stupnice 1 – 5 (1=výborná, 5=nedostatečná)*
3
2. Přístup do počítačových studoven: **ano** ne
úroveň jejich služeb *stupnice 1 – 5 (1=výborná, 5=nedostatečná)*

Doma: vlastní počítač a free wifi, internet bez problémů. 1

Ve škole: počítače s internetem k dispozici ve školní knihovně. 3

3. Přístup k dalším službám:
 telefon telefax kopírovací stroj tiskárna
 Telefon jsem měla vlastní mobilní.

Finanční náklady

1. Celkové finanční náklady na studijní pobyt v zahraničí
průměrná částka na měsíc v EUR: cca 550 EURO
- na začátku pobytu byla částka na první měsíc daleko vyšší (cca 650 EURO)

2. Výše dalších zdrojů financování (částka na měsíc v EUR) 220 EURO
- grant od jiné organizace
 - práce v průběhu pobytu
 - finanční podpora od rodiny**
 - půjčka
 - vlastní úspory**
3. Jakým způsobem Vám byl předán grant Erasmus:
- převod na účet zřízený v ČR
 - převod na účet zřízený v zahraničí**
 - hotovost v měně hostitelské země
 - hotovost v Kč
 - bankovní šeky
 - cestovní šeky**
4. V kolika splátkách jste obdržel/a grant Erasmus: 3
5. Hradil/a jste nějaké poplatky hostitelské VŠ: ano **ne**
Pokud ano, uveďte typ poplatků a částku v EUR:
6. Průměrné měsíční výdaje v hostitelské zemi v EUR: cca 550 – 600 EURO
7. Částky jednotlivých položek výdajů za měsíc v EUR:

ubytování:	245 EURO	doprava:	30 EURO
strava:	max 300 EURO	školné:	---
studijní potřeby:	5	volný čas:	15 – 20 EURO
věci osobní potřeby:		jiné:	

Výdaje se postupně zmenšují, cena za jídlo na měsíc je opravdu přehnaná.

Celkové hodnocení studijního pobytu

1. Posouzení akademického přínosu:
stupnice 1 – 5 (1=výborná, 5=nedostatečná)
2
2. Posouzení osobního přínosu:
stupnice 1 – 5 (1=výborná, 5=nedostatečná)
1
3. Setkal/a jste se během studijního pobytu s nějakými závažnými problémy:
 ano (*prosíme upřesnit*) ne

Hostitelská VŠ mi neumožnila studovat program, který předtím sama navrhla, a odmítala za nedodržení domluvy přijmout jakoukoliv zodpovědnost. Koordinátor tvrdil, že nikdy nic podobného neslíbil. Bylo to velmi stresující. Ale to jsou prostě Portugalci – co se týče organizace, jsou v bodě mrazu. Je nutné se na vše stále ptát, aby vám bylo jasno, co se po vás chce. Den před odletem jsem jela do školy psát poslední test, o kterém mě zkrátka včas nikdo neinformoval.

4. Zhodnocení studijního pobytu pod programem Socrates II./Erasmus:
stupnice 1 – 5 (1=výborná, 5=nedostatečná)
1
5. Byla Vám během Vašeho pobytu poskytnuta odpovídající podpora ze strany domácí VŠ: **ano** **ne**
6. Byla Vám během Vašeho pobytu poskytnuta odpovídající podpora ze strany hostitelské VŠ: **ano** **ne**

Od vyučujících a spolužáků ano, ale erasmus koordinátor nepodporoval vůbec, spíše naopak.

7. Bylo pro Vás zabezpečení volného času dostatečné (sport, kultura atd.):
 ano **ne**
8. Jak byste zhodnotil/a své znalosti jazyka hostitelské země:
stupnice 1 – 5 (1=výborná, 5=nedostatečná)
před studijním pobytem: nulová - 5
po studijním pobytu: 3-4

9. Návrhy na zlepšení systému programu Socrates/Erasmus:

Lepší komunikace mezi koordinátory, zvláště z portugalské strany, a následné plnění všech předem daných slibů. Také by bylo dobré, aby v Portugalsku toho svého koordinátora vyměnili, je naprosto neschopný.

10. Rady a tipy pro ostatní studenty:

POZOR: připravte se na to, že vše na škole bude jinak, než bylo řečeno, a když se ohradíte, že slíbili něco jiného, většinou vám odpoví: „That is your problem, not our problem!“ Zůstaňte v klidu, všechno se nakonec vyřeší.

Kupte si pořádnou mapu Lisabonu, kde bude i předměstí! (Amadora) Pořídte si dobrý průvodce městem (lepší je si ho okopírovat)! Obojí velmi využijete!

Vezměte si s sebou dostatek pasových fotografií (alespoň dvě)!

Výborný web pro všechny, kdo jedou do Lisabonu jako Erasmus studenti:

<http://www.erasmuslisboa.com>

S touto organizací je možné se zapojit do výletů po zemi i do Španělska (varuji ovšem, že erasmus student je tu brán skoro jako poloviční alkoholik a více než poloviční tupec, takže více než o památky jde o chlást a párty), pořádají pravidelně party a koncerty. Na tomto webu se také nabízí ubytování.

Další informační zdroje týkající se města:

<http://www.lisbon-guide.info/>

<http://lisbon.sashaquides.com/>

Ubytování

www.casamarvao.com

- Ubytování přímo v centru města! Free wifi! Ale je to dost kůlnička na dříví. Nezaručuji, že až vy budete hledat ubytování, nebude už srovnaná se zemí. A taky si majitelé dost nasazují ceny.

Zkuste kontaktovat: Andrého Lencastra afineart@clix.pt – ten nabízí lepší ceny za pokoje v hezčích bytech s méně studenty.

V žádném případě nesouhlase s ubytováním na koleji, jsou mimo město, jsou drahé a musíte je platit dopředu na celý semestr plus záloha. Nespoléhejte na hostitelskou VŠ ohledně ubytování, jsou naprosto nezodpovědní!

Hromadná doprava

Pozor, jde o poměrně složitou věc (vlakly jsou jiná společnost než metro a tramvaje). Na stanici metra Campo Pequeno si můžete nechat vystavit Viva Cartu, buď do druhého dne za 10 EURO nebo do 5 dnů za 7 EURO (lepší a výhodnější je do druhého dne). Zde budete nutně potřebovat svou pasovou fotografii a pas a prokázat se ID s fotografií. Na Viva kartu si pak můžete v automatech zakoupit lístek na 30 dní za 30 EURO (vyplatí se velmi). Jde na ní pak metrem jezdit do školy do Amadory, platí na všechny autobusy, tramvaje a metro v Lisabonu. Jde dokoupit i kupón na vlak.

Bankovní konto

Budete-li si chtít otevřít bankovní konto v Portugalsku, nejdříve budete muset navštívit finanční úřad (obrněte se klidem!). Sídli na adrese Rua Abranchas Ferrao, 10; budova Atlanta II. Je to stanice metra Laranjerais. Po vyplnění formuláře a zaplacení cca 7 EURO vám do tří týdnů dojde dopis s identifikačním číslem, které vás opravňuje jako zahraničního studenta, který v Portugalsku neplatí daně, otevřít si zdarma bankovní konto. Na finančním úřadě budete potřebovat potvrzení o studiu na vysoké škole v Portugalsku (škola vám ho bez problémů vydá), adresu, na které v Lisabonu bydlíte (ta je velmi důležitá – může vám ji potvrdit pronajímatel), a pas. Studentské konto zdarma (pokud si nepřejete platební kartu – to pak platíte roční poplatek – není moc vysoký) má portugalská banka jménem Caixa Geral de Depositos. Opět se obrnřte klidem! Nakonec vám konto otevřou, ale chce to vytrvalost (na dotaz, zda máte průkaz, na kterém jsou napsány jména vašich rodičů, odpovzte, že v Čechách nic takového nemáme! Snad to jednou pochopí...).

Typy:

Biblioteca Municipal (Městská knihovna) – registrace zdarma (nutné ID – pas nebo občanský průkaz a potvrzení o studiu na hostitelské VŠ), literatura v angličtině, DVD. Centrální pobočka knihovny se nachází na stanici metra Campo Pequeno.

Teatro Maria Matos – divadlo má smlouvu ze školou a každou středu a neděli mají studenti vstup zdarma. Divadlo je blízko stanice metra Roma.

Muzea a galerie – hodně jich je v neděli od 10:00 do 14:00 zdarma, informace o nich najdete lehce na internetu na stránkách, které jsem už výše zmínila.

Cascais – přímořské město (3,20 EURO za cestu vlakem tam a nazpět), skvělý výlet. Vlakem z nádraží Cais de Sodré, cestou je několik vcelku pěkných pláží (zastávka Carcavelos je z nich asi nejlepší). Vřele doporučuji zapůjčit si v Cascais kolo (stánek je přímo na náměstí před nádražím, denně od 9:00 do 16:00 – víkendy, svátky a prázdniny do 17:00, stánků je v Cascais několik, ale je lepší se dostavit ráno, aby byla ještě nějaká kola k dispozici). Jde o službu zdarma! Na kole se po cyklistické stezce vydáte dále západněji po pobřeží (cca 10km po rovině) a dorazíte na opravdu krásnou pláž jménem Guincho, můžete jet i dál na „konec světa“ (dost obtížná cesta do kopce) – Cabo de Roca! Jde o krásný zážitek.

Fotky:

Máte-li zájem, mé fotografie jsou k dispozici na internetu.

<http://zonka.rajce.net>

Články:

Na stáž do země, kde se pije celý den po troškách

Janka Schmiedtová

Na ulici v centru města běžně potkáte liliputána nebo muže se sloní nemocí, vyhnete se hromadě zapáchajících odpadků, abyste málem vrazili do dámy na vysokých podpatcích a v šik sáčku Louis Vuitton. Bezdomovec na rohu vás – jako každé ráno – pozdraví, vy minete otevírající stánek s pečenými kaštany a seběhnete do metra, kde ve vestibulu prodává postarší slepec dvoje bílé ponožky a rádoby koženou peněženku. Vítejte v Lisabonu!

Čechem uprostřed Portugalska

Studenti z České republiky jsou často rváči. A to v tom smyslu, že dokážou umanutě zatnout zuby a dosáhnout toho, co opravdu chtějí. Umíme se učit odstavce zpaměti, číst dlouhé seznamy knih, pracovat do noci a rychle se orientujeme v novém prostředí. Jsme nuceni k neustálé konfrontaci, ke srovnávání se s ostatními, k soutěži, k dokončování rozdělaných prací. Od první třídy na českých školách existují seznamy nejlepších žáků a rodiče nám nezapomenout čas od času připomenout, že to, co považujeme za těžké, není ještě zdaleka to nejtěžší, co nás v životě čeká.

V Portugalsku naopak všechno plyne jako list po hladině slepého ramena řeky, což přivádí nejednoho středoevropského studenta do stavů blízkých nervovému záchvatu. I já jsem ze začátku nadávala v metru, když lidé nejdříve nastoupili, a pak se teprve ti, co chtěli vystupovat, přes ty už nastoupivší cpali ven. I já jsem ostentativně kašlala, když prodávající s každým prohodil pár slov a popřál mu krásný den, i když se fronta táhla až za roh. A byla jsem to také já, kdo zuřivě kopl do informačního pultu finančního úřadu, když mi podruhé opakovali, že studentské identifikační číslo, které mě opravňuje otevřít si konto a neplatit v zemi daně, nevydávají. A já přitom věděla, že mi ho mohou vydat právě a jen tam.

Byla jsem z těch, kteří poměrně rychle pochopili, že v Portugalsku to nebude jako doma. A v tomto momentu spočívá zlom. Zlom, který určí, do jaké míry bude vaše stáž ztrátou času či neopakovatelným zážitkem. Můžete chodit s nosem zdviženým k nebi a slepě opakovat, že vaše škola a země jsou lepší. Nebo uklidníte pulzující ego a bez zbytečných předsudků přistoupíte po dobu několika měsíců na

pravidla nám zcela odlišné kultury. A právě ono pochopení nového vám pomůže pochopit i váš život doma.

Escola Superior de Teatro e Cinema je obdobou naší Akademie múzických umění. Jde o jedinou vysokou školou v Portugalsku, která nabízí vzdělání v oborech divadlo a film. Zajímavostí je, že ji několik let vedl český, od roku 1959 v Portugalsku žijící, básník František Listopad. Studium je strukturované do tří základních a dvou navazujících roků. V prvních třech letech můžete získat vzdělání v oborech herectví, dramaturgie, scénografie a produkce, v navazujícím studiu je pak možné studovat režii. Vyučovací hodina trvá od 120 do 270 minut, zadání esejů většinou zní: „Ne více, než tři normo strany.“ a do školy se musí třikrát týdně. Výuka je placená, čehož je ale zahraniční student ušetřen. Když pomínu pro Portugalce typickou organizační neschopnost, která způsobila zmatky zejména na začátku mé stáže, samotný systém studia mi, jako zahraničnímu studentovi, byl velice nakloněn. Semináře probíhaly v angličtině za mírného příspěví francouzštiny a samozřejmě portugalštiny. Tu jsem se učila v odpoledních kurzech zdarma. Problém s počtem získaných a uznaných kreditů šel téměř mimo mě. Na základě studijní smlouvy a dohody mezi českou JAMU a portugalskou ESTC mi byl přidělen přesně počet kreditů, který jsem potřebovala.

Portugalsko českým studentům moc nevoní...prozatím

To, že jsem se vyjela na studijní stáž právě do Portugalska, byla úplně obyčejné souhra náhod. Nevyšlo mi Skotsko, a tak jsem rychle hledala volná místa na školách nabízejících výuku v angličtině. Lisabon jsem několikrát přeskočila, přišel mi daleko a téměř nic jsem o něm nevěděla. Nakonec to byl ale koordinátor právě z ESTC, který zavolal, že jsem přijata. Žádný konkurz nebo pohovor jsem na své domovské vysoké škole (Janáčkova akademie múzických umění) neabsolvovala. V Portugalsku byla dvě volná místa a já byla jediná, kdo chtěl jet, takže konkurence nulová. Bylo nutné mít jen potvrzeno, že se bez problémů domluví anglicky, odevzdat motivační dopis a životopis v českém a anglickém jazyce a stáž musel schválit vedoucí mého ateliéru. To bylo vše. A jela jsem! Bez očekávání, bez ambic, bez větších příprav, bez strachu. Nečekala jsem nic a byla jsem připravena téměř na všechno.

Ubytování v Lisabonu není těžké najít, a to přes inzerát v novinách a nebo na internetu (viz www.erasmuslisboa.com). Nezbytností je nejdříve být vidět, než se do něj nastěhujete! Není zde totiž běžné domy rekonstruovat a některé dle toho vypadají. Portugalci tomu říkají pěkný pokoj za 200 EUR na měsíc, my Češi bychom použili pro tentýž pokoj přídatvé jméno vybydlený. Ceny ubytování se pohybují od 120 EUR (pokoj pro dva až tři na koleji mimo centrum města) do 260 EUR za měsíc (samostatný pokoj ve středu města). Pokud plánujete stáž na zimní semestr, přibalte si do batohu svetr a teplé ponožky. Ústřední topení se totiž v Lisabonu nepočítá mezi vybavení domácnosti, a tak se husí kůže stane vaším nezvaným ovšem každodenním hostem. A ještě jedna maličkost: Místní nejsou zvyklí uzavírat nějaké smlouvy, vše jde většinou přes ústní dohodu.

Kultura pohody na západě Evropy

Portugalci jedí hodně, i pozdě v noci, a mají rádi smažená jídla. Pijí silnou kávu, a to dvakrát denně. Ráno k snídani a odpoledne. Za hlavní jídlo je považována večeře a o víkendech můžete vidět celé rodiny s přáteli obědovat v restauracích. Tam si vegetariáni na své nepřijdou - bezmasá jídla nejsou většinou součástí menu. Saláty jsou brány jako příloha a možná vás tu překvapí, že se servírují i téměř

zelená, nedozrálá rajčata. Čistě zeleninové bývají polévky. Ovšem ty jsou na míle vzdáleny naší představě, jak by měla polévka vypadat. V těch portugalských jsou všechny ingredience rozmixované, a tak jíte spíše dozluta nebo dohněda zbarvený krém. Specialitou kuchyně jsou mořské plody, ryby na všechny způsoby, pečená jablka a mnoho druhů sladkých a slaných koláčků. Z nich nejznámější je pastel de nata – smetanový koláček. Za běžné pití k jídlu se považuje dobré portugalské víno. Rychlých občerstvení po Lisabonu moc není, ovšem na bufet, hospodu nebo restauraci narazíte téměř každých padesát metrů.

Oběd v menze stojí okolo 2 EUR, máte možnost výběru z masitého, dietního a vegetariánského jídla. Cena zahrnuje polévku, pití i zákusek. Chcete-li si vařit sami, cenově to odpovídá menze, ovšem pouze pokud nakupujete ve větších obchodech. Celkový rozpočet na den se pohybuje okolo 7 až 10 EUR, vyjma ubytování. Po příjezdu jsou výdaje samozřejmě vyšší. Pokud žijete skromně, dá se v Lisabonu vyžít z cca 400 EUR na měsíc. To je ale opravdu krutý souboj o každý centík a většinu svého času prosedíte doma. Mé měsíční stipendium bylo 333 EUR. K těm mi JAMU přidávala 50 EUR jako stipendium pro studenty na stážích v dražších zemích. Bez podpory mé rodiny a malých vlastních úspor bych v Lisabonu sice přežila, ale byla bych opravdu velmi chudým příbuzným.

Jedna z dalších věcí, na které si nutno zvyknout, je doprava. Jízdní řády neexistují. A pokud náhodou ano, tak se nedodrží. Malé starobylé električky (speciální tramvaje jezdící v Lisabonu výhradně do a z kopce) si to chraští tempem tělnatých dam, autobusy přijedou tři za sebou, načež se dalších dvacet minut žádný neukáže. A metro? Jezdí často a rychle, to se musí nechat. Měsíční jízdenka stojí zhruba 30 EUR podle toho, jakou kombinaci dopravních prostředků potřebujete – studentská sleva neexistuje. Další z možných dopravních prostředků je vlak. S ním se levně dostanete do Lisabonu blízkých destinací jako je krásná Sintra, obdoba českého Lednicko Valtického areálu, nebo přímořské sídlo Cascais, odkud lze na kole vyjet po pobřeží Atlantského oceánu, což je zážitek silově i cenově dostupný každému.

Místo s velkou poezií

Portugalsko již několik let klečí u nohou sladkokyselým nekonečným seriálům. Ten nynější nejsledovanější se jmenuje Tropický ráj. Téměř veškerá zahraniční televizní produkce je titulková. Rozumíte-li anglicky, většinu filmů pochopíte. Do kina se tu moc nechodí a divadlo se odehrává spíše na ulici – než uvnitř historických budov. Lákavé jsou nedělní vstupy zdarma, které platí téměř pro všechna muzea a galerie (viz www.lisbon-guide.info). Se studentskou průkazkou dostanete také padesáti-procentní slevu na vstup do všech památek.

Velkou atrakcí je lisabonská čtvrť Bairro Alto, kde se odehrává veškerý noční život města. Stovky malých barů, podniky, kde se hraje typická lisabonská hudba zvaná fado, a nejrůznější restaurace. Rozdíl v konzumaci alkoholu mezi ČR a Portugalskem tkví v tom, že tady se spíše popíjí – než opíjí. Večírky začínají až po půlnoci a končí pozdě dopoledne. Jejich hlavní náplní je setkání se s přáteli. Koupíte si drink do ruky, a pak dlouho vykládáte zatímco stojíte před barem na ulici.

Je opravdu jen na vás, co si ze stáže v Portugalsku odvezete. Nebudou na vás kladeny takové studijní nároky, na jaké jste zvyklí, nebudete tak stresováni, uklidníte se a budete mít čas sami na sebe. Pokud si ovšem nezaplíníte celé své myšlení negativními argumenty, proč by bylo lepší zůstat doma-než být v téhle zpomalené, uvolněné a pro nás možná tak trochu legrační zemi.

Autorka: Janka Schmiedtová

BOX: Autorka studuje činoherní režii na brněnské JAMU, spolupracuje s Českých rozhlasem a je plus minus nezávislá publicistka. Školní rok 2001/2002 strávila na střední škole v USA, Portland, Oregon, v roce 2007/2008 byla na studijní stáži v Portugalsku, Lisabon. Aktuálně se chystá na pracovní stáž do Velké Británie, do Glasgow na Royal Scottish Academy of Music and Drama.

Chce to najít systém v naprostém zmatku!

Studovat činoherní režii na Divadelní fakultě Janáčkovy akademie múzických umění v Brně a snažit se o něco podobného na Escola Superior de Teatro e Cinema v Amadoře v Portugalsku je téměř nemožné. V každém případě je ale asi dobré se o to alespoň pokusit.

Erasmus koordinátor? „On vacation!“

Posledních několik emailů, které mi přišly od koordinátora hostitelské vysoké školy, jasně poukázalo, na jaké asi úrovni bude jeho pomoc během celé mé stáže. V jedné ze zpráv oznamoval, že pro zahraniční studenty nemá ubytování, a v několika dalších, že odjíždí na prázdniny. Termíny začátku a konce semestru mi posílal několikrát a nutno dodat, že se od sebe navzájem lišily. Hlavně v pohodě!

That is your problem! Not our!

Jenže ta pohoda mě trochu přešla, když jsem poprvé do školy dorazila osobně. Den před začátkem výuky byl koordinátor stále na prázdninách (!) a jeho zástupkyně se mě opakovaně ptala, kde jsou mé papíry (na srozuměnou: ty musely dojít na hostitelskou školu několik měsíců před mým příjezdem). Pak nastal osudový rozhovor s vedoucím profesorem. Byl mírně neinformovaný a největším zděšením pro něj byla zpráva, že jsem v České republice minulý školní rok dokončila bakalářské studium. Zástupkyně koordinátora zděšeně opakovala, že to v mých papírech nebylo! A když jsem se nato dožadovala studijního plánu, který mi bych přísliben několik měsíců před odjezdem, a to dokonce i již zmíněnou zástupkyní koordinátora, (kombinace studia herectví a následné individuální studium režie), bylo mi řečeno, že to nikdy nikdo slíbit nemohl. Zmatek nad zmatek a nervozita. Profesor mi arogantně trhanou angličtinou hlasitě opakoval: „That is your problem, not our!“ a vymýšlely se plány B a C, ne-li D...a do toho nahlíželi do učebny cizí profesori a zdravíce se po prázdninách, vyměňovali si s mým šílícím vedoucím profesorem portugalsky zážitky z dovolené!

Konec dobrý, školní rok začíná...

Nakonec studuji dramaturgii. Lépe řečeno: tady se tomu říká dramaturgie. Z pohledu českého studenta jde o něco mezi kulturologií, filosofií a současným uměním, v žádném případě ne o dramaturgii! Studium je možné částečně v angličtině a dvakrát týdně docházím na kurzy portugalštiny zdarma.

Spojení „contemporary art“ funguje na škole jako zaklínadlo, odvíjí se od něj téměř veškerá výuka i práce. Více než o naučení „řemesla“ jde během výuky o uchování jakéhosi primárního surového osobního talentu studenta, který je ovšem jen minimálně formován zpětnou vazbou nebo konfrontován dosavadní historií divadla,

ta je jakoby přesunuta na vedlejší kolej. Výuka celkově klade menší nároky na studenty a jejich schopnosti. To, co by se u nás probralo za necelé dvě hodiny, se tady řeší celé dopoledne, ne-li déle.

Moji spolužáci jsou ve věku od 21 let do 45 let, museli – stejně jako my v České republice – projít přijímacím řízením, a každý si ročně platí školné okolo 950 EURO (toho jsem já zproštěna). Zajímavé je, že téměř nikdo nestuduje tuto vysokou školu jako svou první a nikdo z nich nevidí svou budoucnost v práci u divadla. To může pramenit i z toho, že v dosavadní portugalské divadelní historii není dramaturg pevnou součástí inscenačního teamu, proč se tedy ale dramaturgie vůbec studuje? Odpověď bude asi lehčí, než byste čekali: „To je zkrátka Portugalsko.“

Suma sumárum

Ať tak či tak, už jen ten fakt, že jsem mimo Českou republiku, mi umožňuje studovat to, na co bych doma nikdy nepřišla. Učím se žít jiný život, snažím se divadlo vnímat z pozice mých portugalských spolužáků a je mi jasné, že to jejich divadlo se možná děje úplně někde jinde, než v divadle ve smyslu architektonické stavby. V každém případě se ukázalo, že můj – a možná i náš český – úhel pohledu není tím jediným. Tušila jsem to, ale teď jsem si na to i „šáhla“.

Jana Schmiedtová
janka007@email.cz

Lisabon...město s duší umělce

Nejzápadněji položené evropské hlavní město, kterému se trefně říká „město sedmi pahorků“, vás možná nadchne a možná trochu znechutí svou zašlostí, v žádném případě nezůstanete nedotčenými.

Do strmého kopce si to funí žlutá tramvaj číslo 12. Jede tak pomalu, že místní postarší pánové stihnou za jízdy koketovat s dívkami na chodníku. Ty – už snad na podobné věci zvyklé – jim nevěnují větší pozornost. Dvanáctka hlučně míjí ženu nesoucí na hlavě dnešní nákup a na schůdky vedoucí k zadní plošině vyskočí kluk, aby se zadarmo vyvezl do prudkého kopce. Všechno poklidně pluje kupředu, z dokořán otevřeného okna hlasitě hraje hudba, přes cestu přeběhne pes, který nikomu nepatří, tak maximálně sám sobě, v kavárně se servíruje čerstvá černá káva a gálo (mléčná káva). Plynoucí pohoda a neustálý tlumený hluk velkoměsta. To je Lisabon, hlavní město Portugalska.

Deset dobrých rad pro začátek

1 – Rozhodnete-li se pro návštěvu nejbližší k Atlantickému oceánu situovaného hlavního města, rozhodně zapomeňte na nekvalitní obuv, o podpatcích ani nemluvte. Portugalci nemají ve zvyku nic opravovat, rekonstruovat ani restaurovat a podle toho to taky v Lisabonu vypadá.

2 – Obstarejte si dobrou mapu a zakroužkujte místo, kde bydlíte. Není nic krásnějšího, než se ztratit ve spletitých uličkách starých čtvrtí Alfama nebo Graça, a pak, stmívá-li se už, vyhledat cestu k domovu.

3 – Připravte se na radikální změnu biorytmu. Místní žijí dlouho do noci a podle toho také vypadá jejich vstávání. Půl deváté je tady opravdu brzy ráno! Divadlo nebo koncerty zde začínají většinou v půl desáté večer.

- 4 – Naučte se pár portugalských slovíček. Anglicky si tady sice domluvíte téměř bez problémů, ale Portugalci milují, když zkoušíte mluvit tou jejich myší řečí.
- 5 – Buďte odvážní a přecházejte ulici, kde se vám zlíbí, řidiči jsou v tomhle směru velmi tolerantní. Možná proto, že tu není moc přechodů pro chodce.
- 6 – Nezkoušejte hledat jízdní řády městské hromadné dopravy. Buď neexistují a nebo je nikdo nedodržuje.
- 7 – Potřebujete-li na toaletu, nestyďte se a vejděte do první restaurace. Žádný poplatek se zde většinou neplatí.
- 8 – Nedělejte si legraci z pití kávy. To se zde rovná téměř rituálnímu obřadu!
- 9 – Portugalci jsou živelní, požívační a temperamentní. Připravte se na to, že opravdové ticho nastane v Lisabonu málokdy.
- 10 – Některá muzea mají v neděli od 10:00 do 14:00 vstup zdarma. Vstupy ale ani tak nejsou vysoké, pohybují se okolo 3 EURO, studenti mají 50 procent slevu (nutností je ovšem mezinárodní studentská karta).

Neradi chodíte do kopce?

Pokud nejste vyznavači výstupů do strmých kopců nebo milovníky dlouhých schodišť, oceníte více než sto let staré elektricky, které byly ve městě zřízeny jako výtahy, a fungují dodnes. Nezůstaly tu ovšem pouze jako turistická rarita, využívají je i místní, aby se pohodlně dostaly do čtvrtí situovaných na vršcích oněch zmíněných sedmi lisabonských pahorků. Ve městě najdete tři typy tohoto dopravního prostředku. Jednak jde o jednovozové sešle vypadající a lety opotřebované tramvaje křižující nejstarší čtvrtě (nejlépe se vydat na výletní jízdu číslem 28 nebo 12).

Dále pak o jakési krátké lanovky překonávající velké převýšení a spojující níže a výše situované části města.

A poslední typ je volně stojící výtah. Ten najdete v Lisabonu pouze jeden, jmenuje se Elevador de Santa Justa a překonává výškový rozdíl 32 metrů. Vyjet na jeho vrchol je jednou z nutností správného turisty.

Kachličky a balkony kam se podíváš

Jestliže si něčeho ve městě opravdu všimnete na první pohled, budou to z kachliček (portugalsky azulejo) poskládané fasády činžovních domů s různými – většinou bílo modře vyvedenými – motivy a balkony s věčně pověšeným prádlem vystaveným proti pálicímu slunci. Tyto dva prvky plně vystihují tradiční podobu zdejší architektury. V lepším či horším stavu je najdete ve všech starších čtvrtích Lisabonu.

Chcete-li se dozvědět o portugalských kachličkách a jejich tradici více, zavítejte do Muzea kachliček (Museu Nacional do Azulejo).

Tvrzení některých turistických průvodců, že je Lisabon „bílým městem“, nemohu sdílet. Lisabon je vším, jen ne bílým městem! Celková zašlost, oprýskané baráky, vytlučené výlohy, špinavé ulice, hromady odpadků, zarostlé balkony a roky vystěhované obchody – to vše tu najdete, ale půvabné bílé přímořské město nikoliv.

V jedné z ulic historického centra jsem našla obchod s obuví, který musel být zavřený někdy od osmdesátých let a od té doby do něj nikdo nevkročil. Dokazovaly to modely bot stále ještě vystavené za ušmudlanou výlohou, ale zanesené několika milimetry prachu. Nechápu to doteď, ale byl to pro mě jeden z nejsilnějších zážitků.

Historické centrum metropole

Paradoxně právě centrum metropole není tím nejstarším místem Lisabonu. Ničivé zemětřesení v roce 1755 zničilo celý střed města a připravilo v minutě o život na třicet tisíc lidí. Tenkrát šlo o katastrofu evropského rozměru a centrum muselo být postaveno znovu.

Dnes ho tvoří část města mezi náměstím Rossio, které je obklopeno nespočtem půvabných kaváren a obchůdků, a Praça do Comércio (toto náměstí bylo vystavěno tak, aby se na něm mohly vítat významné osobnosti, které do Lisabonu připluly lodí) a je spojující hlavní třída Rua Augusta společně s několika dalšími ulicemi, s ní souběžnými.

Za návštěvu určitě stojí nedaleký Hrad svatého Jiří (Castelo de São Jorge), patrona Portugalska, ze kterého je krásný výhled na panorama města. Dále pak Sé Patriarcal, nejstarší kostel v Lisabonu. Chcete-li vidět něco opravdu exotického, navštivte za nízkou zídkou schovaný Casa do Alentejo, arabsky působící palác nacházející se v blízkosti Rossia. Nádvoří, dekorace, nábytek a kachle nesou maurské slohové prvky a jde o opravdu překrásnou část města.

Belém – nejdůležitější místo portugalské historie

Naprostou turistickou nutností je projít přístavní čtvrť Belém (zkrácení slova Betlém). Leží asi dvacet minut tramvají od centra (cena jednosměrného lístku je 1,30 EURO) a její krásy bez problémů vystačí na celodenní výlet.

Nejlépe je začít návštěvou rozsáhlé expozice Muzea námořnictví (Museu da Marinha), které se nachází v prostorách Jeronýmského opatství. Zde nasajete sugestivní atmosféru doby zámořských objevů. Nezbytná je i návštěva zbytku rozlehlého kláštera svatého Jeronýma ze 16. století, jehož křížová chodba je považována za skvost nejčistšího manuelismu (tj. stavební styl vyznačující se lodními prvky – např. smotky lan, kotvami, vyobrazením lodí – a stylizací zámořské flory a fauny – specialita Portugalska). Právě sem se chodily posádky zámořských lodí pomodlit před nebezpečnou plavbou. Uvnitř klášterního kostela najdete sarkofág Vasco de Gamy. Klášter svatého Jeronýma a jeho interiéry jsou místními tradičně vyhledáván jako oblíbené místo pro fotografování svateb.

Správně naladěni vyražte k Památníku objevitelů (Padrão dos Descobrimentos). Megalomanskou stavbu není problém najít, je zkrátka vidět na míle daleko. Pomník, postavený dle projektu ještě z dob Salazarovy diktatury, má symbolizovat hrdinské dobytelské a objevné plavby portugalské koruny, ale dnešní návštěvníci asi více ocení krásný rozhled z jeho vyhlídkové plošiny na řeku Tejo vlévající se do Atlantiku. Blízko uvidíte i symbol Lisabonu, slavnou – též v manuélském stylu vystavěnou – Belémskou věž (Torre de Belém), která zdobí většinu turistických průvodců Lisabonem.

Kdo by ani teď neměl dost, doporučuji Muzeum současného moderního umění (Arte Moderna e contemporânea), najdete zde originály Warhola, Picassa, Duchampa nebo Mondriana. A pro skutečné turistické fanatiky přidávám ještě Muzeum historických kočárů (Museu Nacional dos Coches) nedaleko kláštera.

Závěrem

Po nějakém čase stráveném v Lisabonu si osvojíte větu: „To je prostě Portugalsko!“. Ta vám totiž odpoví na celou řadu otázek, které si v této metropoli mohou klást

opravdu jen pragmatičtí obyvatelé střední Evropy, místní by se nad nimi vůbec nepozastavovali.

Lisabon je fotogenické, charismatické město, které si postupně jistě získá vaši přízeň. Pak se stanete tak trochu místními a přestanete vnímat pytle smrdících odpadků na chodnících, vybydlené domy uprostřed historického centra, zašlé kachličkové fasády, všudypřítomný automobilový provoz, hlasitou hudbu od sousedů, hádající se ženské nebo volně pobíhající psy. To vše vám pak přijde pouze jako působivá patina. Působivá patina města s duší umělce.